

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy íven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, az osztrák-magyar birodalmon kívüli országokba egy évre 7 frt; — egyes szám ára 12 kr. — Hirdetések díjja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr, bélyegdíj mindenik hirdetésnél külön-külön 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. Melléklési díj minden száz darabtól 1 frt 50 kr. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. — intézendők.

Téli gondolatok.

Fél öles hó borítja a tájt, süvítő szél nyargalja át a hegyet, halmot, ily zord idő bezár tanulószobámba, s így négy fal közé szorítva, elmém tárgyat keres, melyen gondolatát tova s tovább fűzheti. — Félre tőlem te háládatlan politika, te könyörtelen és kegyetlen vagy, te céljaidért ölsz, gyilkolsz, gyujtogatsz és a földnek porával egyenlővé teszed a virágzó városokat. Veled nem foglalkozom, mert keblem hő vágyát, a béke ragyogó angyalát, véres palástartal borítod be. — A világi társadalmi élet fonákágaival, gyarló hibáival, terjengő léhaságaival se szeretek bibelődni, mert ezen óriás ellenébe, szavam „falra borsó hányás“, fut ez, az élvezet lejtőjén, vitorlát feszít a gyönyör tengerén, siet élni a mámor bódító légkörében, s fék nélkül rohan a veszély örvénye felé. Mig egyik országban ezrek hullanak el a csatamezőn, ezren vesznek el ruhátlanul, halnak meg éhség miatt a XIX. század humánus vívmányainak daczára, addig a másik országban mulatnak, vigadnak, tobzódnak s ezeket adnak ki hiu pompa kielégítésére. Ezzel se szeretek foglalkozni, ettől meg már undor kél bennem, s azt látom, hogy a civilizáció, legtöbbszőr csak árnyék, mely ha elenyészik is, üres helyet nem hágy maga után. Véres áldozatot kíván ez a civilizáció s áldását nem érezteti velünk.

De minek is menni messze, hiszen itt van saját hivatalunk, ad ez tárgyat, csak azt birjuk elintézni. Sok itt a lényeges kérdés, még pedig nem az, hogy „miként temesünk?“ vagy „hogyan a Luther köpönyegét vegyük egyenruhának“, ezek is közérdekű dolgok, de ezeket könnyen elintézhethet minden lelkész saját maga. Temet a körülmények és helyi viszonyok tekintetbe vételével sem helytelen elhagyás, sem czélszerűtlen újítás által botránkozást előidézni nem akar.

Egyenruhánk van s ez a palást, mely után jön a jövedelem is.

Lényegesebb ezeknél az, miről Külső Somogyi úr, e Lap 2—3-ik számaiban melegen és részletesen elmélkedik.

„A protestáns lelkész állása és hivatala.“
Ezen tárgyról gondolkodom én is most. Nem feszegetem azt, hogy nincs tekintélyünk, hogy megingott az, azt se akarom bolygatni, hogy a lelkészi hivatal befolyása igen alászállott a társadalmi élet mikénti alakulására, vagy fejlődésére. — Azt se igyekszem részletezni, hogy a lelkészi állás, talán a lelkészek által lett elhanyagolva, hanem arra fordítom figyelmemet, hogy miként tudnánk szép jövőt alapítani a lelkészeknek.

Egy alkalommal engem többen megtámadtak azért, hogy nehezteltem azokra, kik a lelkészi fizetés csekélységét hánytorgatták, azt mondtam, hogy ez nem illik össze hivatalunkkal, hogy mindig anyagi panaszokkal jajgassunk, „Krisztus országa nem e világból való“, mi az ő apostolai vagyunk, a mi jutalmunk nem e világban van.

Ezt azért bocsátom előre, nehogy azt mondja kedves olvasóm, „a más szemében megláttam a szálkát, a magaméban elfeledtem a gerendát“, mert most én is anyagi dolgról írok, a kettő között azonban igen nagy a különbség.

Hogy a prot. lelkészi hivatal szerény fizetéssel van ellátva, tagadni nem lehet, azonban minden fizetés elég arra, hogy a lelkész és családja, ha szűken és sokszor éhezve s fázva, de megéljen koldulás, kéregetés nélkül. Ha ne tudja minden pap, papnak vagy ügyvédnek nevelni gyermekeit, de mégis megsegíti az Isten, s becsületes iparosgra el tudja juttatni. Egy szóval a lelkész és családja a lelkész életében a lelkészi fizetéssel, szorgalmas és takarékos munka mellett meg tud élni. Oh! de hányszor dől ki a családfő, mielőtt a kicsinyek felnőnének, s a család sorsa akkor szívrendítő. Ki kell menni a paplaktól s lesznek hajléktalanok, — az árvák éheznek és fáznak, az özvegy sanyarog, kénytelen még napszámba is elmenni, az árvák örvendenek, ha egy darab kenyérkét nyújt valaki nekik, ha megnőnek, lesznek szolgák, szolgálóleányok.

Hullanak a könyeim s remeg a toll kezembe, midőn a lelkész család ily gyászos jövőjét látom. Itt van a seb, ez vérzik, ez fáj, ezt gyógyítsuk s a lelkészi hivatalnak szép jövőt tudunk teremteni.

A lelkészi fizetés emeléséről beszélni sem lehet. A gyülekezetek olyannyira vannak kötelezettségekkel rakva, hogy azoktól — pedig ha méltányos lenne is — lelkészi fizetésjavítást — lényegest — kieszközölni, csaknem lehetetlen volna.

Más utat kell keresni, más módot kell felfedezni A szeretet és irántunk rokonszenv adja itt a Gileád balzsamot.

Társuljunk, ne rémüljünk az egyesüléstől; egyesüljünk s kölcsönösen biztosítsuk egymás családjának jövőjét.

Minden egyházmegye alakítsa meg a „lelkészi gyámegyletet“ s ezt minden lelkész lelkéből támogassa, ezt felvirágoztatni, kegyes adakozás gyűjtése által gazdagítani törekedjék. Csudálatos, hogy a társadalom minden hivatala biztosított jövővel bír, csak a lelkészi hivatal munkása van oda dobva a bizonytalan jövőnek, s vajjon ki ennek az oka? egyedül mi magunk, mert saját érdekünkben nem tettünk semmit. Nem akarom hogy az ügy iránt ellenszenvet keltsek, ép ezért a szomorú adatokat, melyek ezen iszlált helyzetet teremtették, elhallgatom, annál is inkább, mert hiszem, hogy rövidleg másként lesz.

Alakítsunk gyámegyletet, de olyat, hogy ez ne alimizsnát, hanem tisztességes megélhetési segítyt birjon nyújtani.

Bántjuk a rusticáló papot, a rongyos ruhájú lelkészt, pedig néha igazságtalanul, szegény pap, ő is ember, még pedig „apa“. Ő is szeret gondoskodni családjáról, s ki meri elítélni őt ezért? Vágya olvasni, úri társaságba részt venni, ruhát újítani, de hát az ő családjáról ki fog gondoskodni? Senki. Mehet a merre lát, úgy hogy a lelkész sirhantja mellé állított sirfa, mutatófa leend a családnak, hogy most már vándorolhat.

Mily másként lenne, ha egy gyámegylet által a lelkészcsaládnak biztosított jövője lenne, ha az özvegy kapna 4 — 500 frtot. Az árvák sorsáról pedig a gyámegylet gondoskodnék 10 éven felül.

Van már több egyházmegye, hol virágzó gyámegylet van, de ezek száma még alig vehető figyelembe, a nagy többség mellett.

Ez legyen a mi munkásságunk célja, azt már tudjuk, hogy mi rajtunk más nem segít, ha csak mi magunk nem segítünk, ne legyünk tehát hidegek és részvétlenek. Egyesüljünk. Minden lelkész fizetéséhez mértén járuljon a gyámegylet gyarapítására. De ez a járulás ne legyen irónia, mint egy egyházmegyében, hol pár forinttal akarnak tisztességes segítyt adhatni. A gyámegylet jövedelmét képezze, a lelkészi fizetés százaléka. — Még pedig következőleg :

A lelkészi hivatal díjazása közepszámítás mellett hivatalosan megállapittatik készpénzben és ekkor mondasék ki, hogy míg a gyámegylet eléri a 20 ezer forint tőkét

évi díj 5% — ezenfelül 30 ezerig 4% — ezenfelül rendszer évi díj 2%. Minden lelkész, fizetésre való tekintet nélkül, belépés alkalmával fizessen egyszermindenkorra 50 forintot.

Ezenfelül minden egyházmegye törekedjék oda, hogy valamely kollégiumnál tegyen legalább 2 oly alapítványt, — mely két tanulóknak igen szerény tanulhatási módot nyújtson.

Társuljunk nagy dolognak kivételére. Egyes egyházkerületek teremtsenek szeretetházat, s ebbe vétesse nek fel a 6 éves lelkész árvák s ott legyenek 12 éves korukig, mikor aztán oly pályára lépnek, mely tehetségüknek megfelel s anyagi helyzetük által azon tovább haladhatnak.

S ez kivihető lenne. — A dunamelléki egyházkerületéről szölok.

Van 247 lelkész. — Fizetésüket per 400 frttal véve 24,700. — Ha most a lelkesültség azt mondatná a lelkészekkel, 5 évre kötelezzük magunkat 4%-ra, egy évben bejönne 988 frt, 5 évre 4940 frt.

Az állami segélyből e célra fordíttatnék évente 1500 — 5 éven át 7500 frt lenne.

Minden évben, 5 évig, egy előre jelzett urnapon kitétetnék az adakozási jel, minden egyházból, átlag 2 frt adakozást véve, egy évre bejönne 494 frt, 5 év után 2470 forint.

Kegyes szívü gazdag nagyjaink adományát e nemes célra 1000 frtra számítom. — Ily uton 5 év után lenne egy tőke, mely lehetővé tenné a szeretetház megnyitását. Lenne pedig 15910 frt.

Természetes dolog, hogy e szeretetház szervezésénél csakis a szükségesség lenne szem előtt, és az egyszerűség. Kerülni kellene minden hiábavaló kiadást, vagy beruházást.

A fennállhatására kellene biztos jövedelem. Az épület, helyiség megvételére a szeretetház felszerelésére fordítandó lenne az 5010 frt. Tizezer forint alaptőke, évi jövedelme 600 frt. Az állami segélyből 700 frt. Lelkész urak fizetése után 2% 494 frt. Adakozás 200 frt. Évi jövedelem lenne 2 ezer frt. Ez egyelőre kevés, de mégis nagy ürt betöltő jövedelem volna. — A házi ipar meghonosításával már a szeretetházban levő árvák is némi jövedelmet tudnának előteremteni, ezt ugyan helyesebb lenne az árva részére összetakarítani s kilépéskor neki adni.

A buzgóság és az ernyedetlen tövekvés majd virágzóvá tenné e nemes intézményt.

Ha a lelkész özvegyekről, árvákról, egyszóval a lelkészcsaládról ilymódon gondoskodtunk, nagy lépést tettünk előre s a lelkészeket, a lelkészi hivatal pontos és tökéletes betöltésére, a lelkészi álláshoz mért társadalmi állás elfoglalására alkalmassá tettük.

Ha ilyen tethez nem fogunk, ilynemü terv kivételéhez nem készülünk, hiába beszélünk, irunk, elhangzik az

a pusztába, s minden marad úgy, a mint van, a lelkészek aggódnak kicsinyeik felett, a lelkész árva-család pedig sanyaru könyvek között eszi a legnehezebb inség fekete kenyérét.

A vádaskodás helyett tegyünk, az egymásra való kiabálás helyett, lássunk munkához.

Rajtatok csüngnek gondolatim „gyámegylet és szeretetház”. Kétlem, hogy szavam meghallgatva legyen, de azt hittem mondja, hogy egykor mind e kettő megteremtve leend s boldogító hatásával sok könyvet le fog törülni. Ah! miért vetnél el magadtól minket.

Egyházunk intéző fejei, nagyjai jelesei, hallgassátok meg ne az én szavam — oh! az gyenge, erőtelen — hallgassátok meg azokét az özvegyekét, kik egykor a hú férj oldalán mullett fűtött szobában, jól éltek, most árván, ablakaik soha ki nem engednek, siró éhező gyermekeiknek kenyérből se tudnak eleget adni. Ezeket hallgassátok meg s tegyetek, mert „*hodie mihi, eras tibi.*”

Hallgassátok meg az árvákat, kikben a jó apa egykor sok gyönyörét találta fel, s reménylél, hogy egykor a hazának és egyháznak belölök, ha nem oszlop, de hasznos tagokat nevel. A remény állapotában az apa elesett, s most az árvák rongyokba hevernek s a hazának, egyháznak talán..... oh! ezt nem írom le.

Hallgassátok meg a szavakat s feleljetek reá tettekkel, így halljátok majd: „jól vagyok én szolgám, kevesen voltál hív, többre bizlak ezután.”

V e r i t á s.

Uti emlékek s a belmissió.*)

(2-ik folytatás.)

Szorongásomban Istenhez foházkodtam segélyért. Ezalatt előttem kitarva levő bibliámba tekintettem, s szemem azon textusra esett, melyet ön a falon lát kihimezve. Mondhatni ösztönszerűleg olvastam azt fel hallgatóim előtt, s elkezdtem arról rögtönözve beszélni, úgy a hogy jött szívemből, s az oratori virágokat elmellőzve, az Isten igéjének igazságát, a maga tiszta egyszerűségében, s megható mivoltában kezdtem el hirdetni. — Összekötve a textust a jelzett leirással: az ember minden dicsőségét a lenyugvó, de többé fel nem kelő naphoz hasonlítottam. Szólottam az emberi dolgok merő hiábavalóságáról, e világnak bizonyosan bekövetkező elmulásáról, a kárhozatról, mely reánk vár, ha a bűnben megátalkodva halunk meg. Hirdettem Isten „titkos bölcsességét”, az esetet, és halált, mely Ádámtól, az életet és üdvöt, mely Jézustól ered...

Hazatérve az istenitisztelet után, feleségem csaknem sirt örömeiben. Soha életében — ugymond — nem hallott ily szívreható beszédet. Én azonban, szinte kétségbeesett állapotban voltam, s felette szégyeltem magamat.

De a nép bisonyosan észrevette zavaromat — mondám, — no lesz mit beszélni és csevegni mindenkinek, arról a mi ma a templomban történt, hogy t. i. a lelkész belesült beszédjébe,

*) E közlemény főbb tárgyai: a kis történet vége; skót lelkész dolgai; stóla; egyházi adó nálunk; a jövővel szemben új eszközök.

prédikációja közepén elakadt; bizony — folytatám — ez volt a legrosszabb beszéd mindazok közt, melyek valaha templomban elmondattak!

Alig hogy haza értünk a templomból, egy urnő óhajtott velem beszélni. Megjelenése, mondhatom, rossz hatással volt reám. Czifrán, csipkék, s ékszerekkel túlterhelten volt öltözködve.

Uram! — szolt ő, miközben ajkai reszkettek — megengedi hogy önnel négy szemközt beszélhessek?

Tessék asszonyom!

Én egy elveszett, bűnös nő vagyok, mond a nő, mialatt könnyűi hullottak — de ön bizonynyal megmondhatja. van-e még üdv számomra. ki oly sokáig könnyelmű életet folytattam?

Azután röviden elbeszélte történetét, hogy t. i. ő a főtársaságok körében mozgott, de Isten és Krisztus nélkül élt, egészen neki adván magát a világ hiúságai, s hiábavalóságainak. Templomba soha, vagy felette ritkán vetődött el; azon helyek, a hol legörömeztobb, s rendesen megjelent: színház, bál, s mulató helyek voltak. Aztán elmondá, hogy a mai vasárnapon sétájából jövén hazafelé, figyelmét a templomból kihallatszó ének kötötte le. Az az ötlete támadt, hogy belép, s helyet foglal a gyülekezet tagjai között. És itt épen alkalmyszerűleg, megtanulta, hogy micsoda az ember minden dicsősége. Beszédem — ugymond — mint kétélű kard járta át szívét. Belátta, hogy minden szépsége, s ékszereivel együtt ő is csak egy hervadó virág, reménytelen, segélytelen, elveszett — halott. S felkért, hogy beszéljek előtte többet — úgy a hogy közelebb a gyülekezethez szólottam — a megváltóról, ki azért jött, hogy „felkeresse a mi elveszett, s a rombadöltet felépítse.”

Nem szükség mondanom, folytatá a lelkész, mily örömmel értekeztem a megváltóról, annak szentségéről, bűnért eleget tevő szeretetéről. Nemsokára tagjává lett gyülekezetemnek az említett nő, a ki ezen eset emlékére ajándékozott meg ama sajátkezü készítményével.

S mi történt ezután az ön beszédeivel? — kérdém kíváncsian.

Az Úr megtanított, felelé harátom, ezen kemény lecke által, még pedig úgy, hogy soha el nem felejthetem, arra, hogy a retorika, ékesszólás mind szép dolgok lehetnek a szószéken; de a Szentlélek ékesenszólása nélkül, mely megtanít minket annak szeretetére, a ki bűneinkért a keresztfán meghalt, — egyetlen elveszettet, és bűnöst sem sikerül amaz egyetlenegy és jó pásztorhoz vezérelnünk.

Eddig a kis történet, mely mint említve volt, az ide vonatkozó közvélemény hangja.

Van egybíránt skót lelkész társainknak sokkal okosabb dolguk, elég mennyiségben annál, hogy szónoklati czifrázkodásra vesztegessék idejüket. Már maga az istenitisztelet végzése is, sokkal nagyobb feladat mint nálunk. A bibliai nyelven tartott, s mindig könyv nélkül elmondott hosszú imák, együtt véve több időt vesznek igénybe, mint a mi prédikációink; ezért nem lehet őket megszólani, ha memóriájokba nem bizva, hosszú, rendesen ¾ óráig tartó beszédeiket ki is teszik, s néha beletekintenek. Egészen olvasni azonban a prezbiteriánoknál nem szokták az egyházi beszédet. Minden ily beszéd különben, a szerző saját műve, megannyi tüzetes tanulmány, azon tárgy felől, melyről írva van, s nemcsak nagy terjedelme, hanem babliai nyelvvezete miatt is sok munkára utal. Főtörekvés, hogy az egyházi beszéd u. n. „Gospel Sermon” legyen.

A templomi szolgálaton kívül még igen sok dolog vár a

*

skót lelkészre. Köteles ő ugyanis gyülekezetének tagjait koronként meglátogatni, mely alkalommal tapasztalatot szerez, hallgatóinak helyzete, gondolkozásmódja, vallásos műveltsége vagy az ellenkező felől. Minden ily látogatás egy-egy buzgó imával van összekötve, melyre a lelkész a család tagjait felhívja.

Gondja van továbbá a lelkésznek, a gyermekek vallásos nevelésére. A növendékeket ő konfirmálja. Továbbá a felnőtteknek is ad kiszabott időben tanítást a biblia ismeretéből — bible class. — A vasárnapi iskolát — melyről később bővebben lesz szó — ő vezeti. Felügyel az egyházi pénzalap kezelésére; igyekszik a jótékonyt élénkségekben tartani, a kegyes alapítványokat gyarapítani. Végül tagja többféle jótékony, vallásos, missiói, irodalmi, humanisticus egyletnek; úgy hogy aligha van napja meeting nélkül, mi különben az angol fajnak elemét alkotja. — Általában, a skót lelkészek komoly, tanult férfiak, a társadalomnak nagyrabecsült, előkelő tagjai, mit nem annyira hivatali állásuk, mint inkább egyéni értékek, kegyességük s műveltségük biztosít számokra. Ott azt hiszik, hogy az másként nem is lehet.

Egy szolgálata azonban könnyebb mint a mienk, s ez a temetés, mely a lelkész által, a háznál elmondott rövid ima, s a gyászoló család férfi tagjainak, a temető kapujáig való kivonulása mellett, a legnagyobb egyszerűséggel történik. Azt mondanom sem kell, hogy a temetők, a kegyelet által megszentelt, díszes helyek.

Csak sokszor elmondottakat ismételnék, ha ez alkalommal felszólalnék én is, a mi temetési szertartásaink, ép oly unalmas, mint izléstelen lefolyása, s temetőink nagy többségének kietlen elhagyatottsága ellen.

Az is érdekes, hogy a keresztelési, esketési, s temetési szolgálatokért a skótoknál stóla nem vétetik, a mi szerintem igen helyes, s a lelkész tekintélyét emelő rendtartás. A lelkészi fizetésnek megvan mindenütt a maga alapja; ajándékot a lelkész javadalmazásának emelésére szívesen és gyakran nyújtanak a gyülekezetek tagjai. Egyházi adó, ismeretlen. Minden egyházi szükségletek, a bel- és külmissió roppant költségei, mind önkényes adakozásokból fedeztetnek.

Állapodjunk meg itt egy kissé, s vessünk egy tekintetet, a mi viszonyainkra. Célom nem ócsárlás, sem az, hogy a mult idők mulasztásai felett panaszkodjam. Ezek helyett, a jövőt illető tevékenység egyik mezejét akarom kimutatni, midőn halaszthatatlan törekvésként jelzem azt, hogy az egyházi adó helyett nekünk is valami új alapot kellene már behoznunk, vagy legalább előkészítenünk, egyházunk anyagi existenciájának biztosítására. Tudom én, hogy mily fontos a gyülekezet minden tagjának tetteles hozzájárulása, az egyház céljainak előmozdításához, s azt is kész vagyok menteni, hogy erre nézve, az egyházi adó alkalmaztatott. Mindez meg lehetett így eddig, s még talán ezután is, eltengünk-lengünk ilymódon egy kis ideig. De sokáig bizonyára nem! Alapot kell tehát gyűjtenünk a jövő számára.

Mily üdvös lenne például, minden egyházban másíthatatlan szabályul felállítani azt, hogy az egyházi adónak legalább 10 százaléka tőkésítették, e mellett kegyes hagyományozások, s adományok gyűjtetnének, s általában, a lelkész, befolyását az egyes családoknál, arra használná fel, hogy azok „a jótéteményben meg ne restüljenek.“ Szokásba, vagy ha tetszik divatba lehetne hozni például azt, hogy a ki teheti, hagyományozzon valamit az egyház részére. Tudjuk, a temetés mily költséges dolog mi nálunk, s mennyi elmegy torra, czifraságra stb.? Csak a haszontalanul kidobott költség egy részét változtathatnók kegye-

letes hagyatékká; ezáltal mily sok lenne megtéve egyházunk anyagi jövőjének biztosítására?! S ezt nem lenne nagyon nehéz általános szokássá változtatni. Ismerek egy falusi gyülekezetet, a hol a halotti anyakönyv „Észrevétel“ cz. rovatában, csaknem minden halott neve után látható annak emléke hagyományozásában, mely 2 frttól 500 frtig vagy feljebb is terjed.

Ily vagy más idevágó intézkedések behozatalára, a felette kétes jövő ösztönöz és sarkal bennünket. Általában nincs, nem lehet virágzó egyházi élet, a hivek adakozási hajlamának felélesztése, s élénk folyamatban tartása nélkül. Az pedig már nem sokára be fog következni, hogy a kényszerített egyházi adózásnál, nem adnak kezét a polgári hatóságok. Majd lesz oly törvény vagy rendelet, mely az ilyenü exekutióktól eltiltja őket. Szükségeink pedig egyre nőnek. Mit tegyünk ezekkel szemben? Növeljük talán az egyházi adót, azért hogy a „bevehetetlenek“ a kitörlendők száma gyarapodjék? Más alapot kellene teremtenünk t. i. a szeretet, az áldozni készség alapját a kényszerűség helyett. — Az adónak, még csak a nevét sem tartom méltónak, az egyház magas, szellemi, isteni céljaihoz.

Változtassuk át e különben is gyűlölt nevet lassanként adománynyá! Hadd legyen elfelejtve a „bér“, „papbér“, „pár-bér“ stb. kifejezés. Hadd munkálkodjék nagyobb mértékben a jócselekedetekben meg nem restülő szeretetnek lelke! Ne higyük, hogy ez lehetetlen. Sőt ha az lenne is, így kellene szólnunk egy nagy államférfiu szavaival: „lábbal tiprom a lehetetlenséget.“ Az önfentartás kötelessége, a dicstelen elenyészéstől való félelem, kell, hogy a legnagyobb erőfeszítésre sarkaljanak. — Különben bármennyi panasz hangozzék is népünk közönyössége ellen: meg kell vallani, hogy elmaradása- és elhidegülésének, nem egyedül ő az oka. A magyar nép eredetileg jószívü, hajtható. Szívéhez meg van a kulcs, csak használni kell. Meg kell nyerni intelligenciánkat is, mely a vallásellenes nézetek befolyása alatt állván, mindinkább elfordul az egyháztól. Ujabb eszközök, eljárási módok alkalmazása, s a mi saját megújuló lelkesedésünk, s fáradhatatlan buzgalmunk, hithűségünk által létre kell hozni itt is a vallásos ébredést, ha azt akarjuk, hogy egyházunk kiállja a gonosz napok nyomását, s erőteljes fenmaradása és virulása megfelelő legyen.

(Folytatjuk.)

Csécsi Miklós.

KÖNYVISMERTETÉS.

Blaikie: „Fénysugarak a mi Urunk benső életéből.“

„Glimpses of the inner life of our Lord.“ By W. G. Blaikie. D. D. Professor of Apologetics and Pastoral Theology in the New College, Edinburgh. London, Hodder and Stoughton, 27 Paternoster Row. 1877.

A ki csak spekulatív bölcsészeti eszmékben gazdag s tudományos kutatásokon alapuló hosszas fáradozásnak gyümölcsét keresi a kezünk alatti műben: az ne is fogjon annak elolvasásához, mert efféléket abban egyáltalában fel nem találhat; de a ki egy a szív melegétől áthatott s teljes meggyőződéssel irt munkát óhajt átlapozgatni: úgy az nem vesztette el azon időt, a mit annak olvasásával eltöltött, s látni fogja, hogy itt oly íróval van dolga, kinél minden szó egyenesen a kebel mélyéből buzog fel!

A műnek nem annyira hosszas ismertetését, mely különben is alig megy egy pár száz lapra, mint inkább a magyar olvasó közönség előtti bemutatását óhajtjuk. — A mű szerzője

az általunk is ismert és nagybecsült Blaikie tanár ur, ki az 1876-ik évnek nyarán a panpresbyterian gyűlésre a magyar ref. egyházat személyesen megjelenve hívá meg. Azt hiszem, hogy már azon szívélyes ragaszkodás is, melylyel ő általában véve egyházunk iránt viseltetik, méltáu megérdemli, hogy fent jelzett legujabb művét a magyar protestáns olvasó közönségnek is bemutassuk.

Maga a mű egyes nevezetesebb mozzanatokat tüntet elő Jézus életéből, s főczélja annak kimutatása, hogy bár az Idvezítő ember ileg érzett és cselekedett is, de azért Istensége oly magasan áll emberisége felett, mint a messziségben ragyogó nap a távolnak homályában előtünedező sziklák bércei felett. Szerző a Jézus emberi oldalát is azért emeli ki különösebben, hogy Istensége is annál magasztosabban tűnjék elő.

A Jézus élete modern írónak teljesen igazságok van abban, hogy az emberi vonások lefestése és kiszínezése nélkül az Idvezítő képe felette tökéletlen alakban jelennék meg mi előttünk. Ugy van, hiszen az emberiség Megváltója is bizonyára sok emberit birt magában. Születve egy egyszerű jászolban, felnöve egy szegényes názáreti házikóban, járva tanítványai körében, résztvéve a lakadalmi örömökben, együtt társalognva a bűnösökkel, könyezve Lázár sirjánál, — reszketve a Getschemáné kertjében — mindezen események azt mutatják, hogy lehetlen őt, mint embert is tekintetbe nem vennünk. Ámde az a legfőbb és közös hibájok e modern férfiaknak, hogy nálok a Jézus emberi természetete annyira előtérbe nyomul, hogy aztán az ő istenségének minden vonása a háttérben egészen eltűnik.

E kettőt: az emberit és istenit egyezteteti szépen össze s békíti ki egymással művében Blaikie ur. Elibünk állítja az istenembernek hű és világos képét, hogy abban mint tiszta tükörben, egyrésztől saját emberi voltunkat, másrésztől pedig magasztos Isten képmásunkat nyíltan szemlélhessük. Ez teszi épen e művet becsessé ránk nézve. Ezért ajánlhatjuk mi azt különösebben a magyar protestáns olvasó közönség figyelmébe.

Ugy tetszik nekem, mintha azt szerző teljes apostoli buzgósággal s legalább is sastollal irta volna. Szava magasztos és komoly, hangja nemes, irálya könnyed és élvezetes.

A mű fejezetének czimeit. 1. Az Ur odaadása az Atya művére. 2. Öröme az Atya akaratában. 3. Teljes öszhangja az Atyával. 4. Megkisértése. 5. Szolgálati élete. 6. Az ember iránti rokonszenve. 7. Bánata. 8. Békéje. 9. Öröme. 10. Imakésztsége. 11. Kereszten szenvedése. 12. Utolsó szavai. —k.

K Ü L F Ö L D.

Osztrák református zsinat*)

(Ülés november 19. Elnök: Benes superintendens.)

Tárgy: Az ág. hitv. zsinat két indítványa.

Szalatnay szénior az alkotmányozó választmány nevében előterjeszti az ág. hitv. zsinat azon beadványát, mely minden, nem szigoruan konfessionalis ügy közös tanácskozományára szólít fel. E tekintetben az alkotmányozó zsinat a következő határozatot ajánlja:

„Tekintettel arra, hogy a helv. hitv. zsinat a fegyelmi rendszabályzatot illető előterjesztések felett már definitive határozott és tekintve az egyh. alkotmány közlő revizióját, kívánja szigoruan megtartani a református egyháznak tulajdon-

képeni elveit s a főtiszteletű ág. hitv. zsinat meghívását a közös tanácskozományokra el nem fogadja.“

Ezen majoritási indítvány okadatolására előadó megjegyzi, hogy ez, a 3-ik ülésnek a főegyháztanács előterjesztéseire tett határozatából következik. Előadó hivatkozik a korábbi előterjesztéseiben tett nyilatkozatokra. Kell, hogy nyíltak legyünk — ugymond, ennfogva hangsulyoztassék, miszerint a ref. egyház, az alkotmány dolgában, reform. elvekhez akarja tartani magát, mely elvek sok pontban mások mint a lutheri egyházéi.

Wattenwyl Brunner (Bécsből) kívánja hogy ne történnék a felhívásnak elvi visszautasítása, hanem indokoltassék az el nem fogadás azzal, hogy hiányzanak a tárgyak a közös tanácskozományra.

Buschbeck superintendens (Triestből) kívánja annak bebizonyítását, hogy a közös tanácskozásra nincsenek tárgyak. A közös gyűléstől termékenyebb sikert remélhetni; reflektál az 1864-iki eseményekre.

Dr. Wilkens szól még a többségi indítvány mellett, mely is 19 szótöbbséggel el lön fogadva.

Szalatnay szénior ujjlag előterjesztést tesz az ág. hitv. zsinat másik beadványa felett. E tekintetben az alkotmányozó bizottság következő határozatot ajánlja:

„A helv. hitv. egyetemes zsinat örömét fejezi ki a G. A. egyelet által szándékolt jubileumi adományok felett s a ref. gyülekezeteknek nyomósan ajánlja az ezen gyűléseken való részvételt. Azonban azt hiszi, hogy netaláni helytelen feltevések előre találkoznak s ki kell mondania, hogy a ref. egyház számára Ausztriában egy saját s a ref. egyházlényeg elveinek megfelelő egyházalkotmányt felette szükségesnek tart. Ahonnan ugy vélekedik, miszerint az ág. hitv. egyházzal egy uj, pusztán külső köteléket kötnie nem lehet. Mindemellett a helv. hitv. zsinat az osztrák ref. egyháznak a G. A. egylettől nyújtott minden jubileumi adományt a leghálásabb indulattal fog elfogadni és esetleg a kívánt statutumot ki fogja dolgozni s előterjeszteni. E határozat egyfelől a főtiszteletű ág. hitv. zsinat elnökségével a legszívélyesebben közlendő, másfelől a főegyháztanácsnak kérelemmel előterjesztendő, valamint a G. A. egyelet nemes központi hatóságához megküldendő.“

Az indítvány indokolására előadó mindenekelőtt megjegyzi hogy következeteseknek kell lennünk; miután a közös tanácskozományokat az alkotmányt illető kérdésekben el nem fogadtuk, nem lehet csatlakozni a pénzügyben, különben a dolog azon látszatot nyeri hogy pénzemberek vagyunk. Ellen-séges érzület a lutheri egyház vagy épen az itteni G. A. egyelet iránt semmiesetre nem forog fenn. A G. A. egylettel szemben teljes nyíltágnak kell uralkodni, hogy az tudja meg miszerint ez ügyben is saját utunkon kell haladnunk. Ha e nyíltág következményei kedvezőtlenek s az itteni G. A. egyelet kezét bezárja, mert adományait mintegy az egyesülés feltételeihez akarja kötni, az sajnálandó volna. A reform. egyháznak egy lelkesze avagy tanítója sem halt meg még éhség miatt s nem is fog meghalni, gondoskodik arról az Ur! Megtisztelné-e a G. A. egyelet az ilyenmü eljárás, az természetesen más kérdés. A hívő lutheránusok jó véleménye többet ér a reformátusoknak mint a prot. egyelet minden gyanúsításai. És a hívő lutheránusok köreiben e nyílt becsületes beszéd viszhangra fog találni a ref. hitvallás előnyére.

Dr. Böhl hittanár e pótindítványt teszi: „az egyet. zsinat javasolja a zsinati bizottságnak, hogy az tartsa szem előtt a G. A. egyet. gyűléseit a lelkész és tanítói nyugdíjalapra nézve s gondoskodjék arról, hogy egy quotarészlet a mi egyházaink részére fordíttassék.“

Buschbecksuperintendens: Nem kell visszautasítani a felénk nyújtott kezét. A G. A. egyet. gondoskodása az egyet. zsinat által köszönettel fogadható. Sok ref. és luth. gyülekezet köszöni fennállását a G. A. egyet. Mennél nagyobb a nyugdíjalap, annál sikeresebben gyarapszik az. Szóló nem lát semmi kárt az egyesülésben, bár luth. testvéreinknél más a szellem mint 6 évvel előbb. A kérelem visszautasítása a legfájóbb benyomást tenné s megzavarná a jövő jubileumi örömet.

Müller Galiciából jelzi, mily nagy nálok a szegénység; csüggedve kérde honnan éljenek a tanítók s lelkészek, ha bezárják kezöket azok, kik a nélkül hogy kérdezték volna: református vagy lutheránus-é, tettek, segítettek. Pártolja a közös tanácskozást.

Molek Morvából, hasonló érdekekben emel szót.

Nespor szénior Morvából, nem akarja vitatni Buschbeck superintendens észrevételeinek helyességét, azonban nem hallgathatja el ellenkező irányu meggyőződéseit. Ő öt évvel ezelőtt tette le egy új templom alapkövét s az ő hitvallásbú gyülekezete meghozta áldozatát az épülethez, ami az osztrák evang. egyház történelmében példátlan. A G. A. egyet. gyűlésein süket fülekre s zárt kezekre talált, a tett adományok is igen jelentéktelenek voltak.

A csaszlauer szeminarium a központi hatóság által három főegyletnek, a bielitzi szeminarium ellenben minden főegyletnek a legnyomósabban ajánlatott; az elsőnek 800 márka az utóbinak 21,000 márka nyújtott. Mondják, hogy a G. A. egyet. bekötött szemekkel osztogatja adományait; ő nem hiszi.

Heimann Bécsből. A ref. egyház Bécsben a lutherivel szemben elenyésző kisebbség, megőrzi hitvallását, mindamellett egyes esetekben a lutherivel egyesül s ez egyesülés által bizonyosan nem szenvedett kárt. Közösen építettek iskolát, alapítottak árva és nőegyletet. A G. A. egyet. nem különbözteti meg a ref. és luth. hitvallást. A nuszlauer templom takarékos segélyezésének alapja az épület drágaságába van. Csehország gyülekezetei számára addig a G. A. egylettől igen gazdag adományokat kapott.

Czerny (Csehországból) elismeri az itteni confessionalis ügyet; azonban Cseh- és Morvaország történelméből tudja hogy a reformátusok ilyenmü társas működéseknél hátrányban voltak.

Dr. Wilkens bécsi lelkész az egyetemes zsinat határozatát attól kívánja függővé tenni, mily egyének választattak az ág. hitv. zsinat által a közös választmányba; ha azok egyházzal érző egyének akkor tanácskozhatnak velök, ellenkező esetben nem.

Wattenwyl Brunner szól a majoritás indítványa ellen.

Dr. Buschbeck névszerinti szavazást ajánl; mi megtörténvén 17 szótöbbséggel a többségi indítvány lett elfogadva.

A bureau megbízott az ág. hitv. zsinat felhívására válaszolni.

Ezután Dr. Böhl pótindítványa egyhangulag el lön fogadva.

Erdős József.

KÜLFÖLDI HIREK.

— **Hollandi modernesek.** Két amsterdami lelkész, id. és ifj. Hugenholtz, erős modern lelkészek nem lévén megelégedve a zsinat hitvallást illető végzésével, kiléptek az egyházból, kevés számú gyülekezet is követte őket, s megalapították a „*frije Gemeense*“ (szabad gyülekezet) nevű új felekezetet. — Az evangyéliomelvűek becsületes embereknek tartják a két Hugenholtzot, a modernnek pedig gyáva katonáknak, mint a kik megunták a küzdést, s elhagyták örölmásaikat, s szemökre vetik, hogy hiszen épen a zsinat végzése kedvezőbb, mint nem, és most lehet remélni, hogy a zsinat jó utra fog térni, ilyenkor tehát gyávaság és kislelkűség otthagyni az egyházat. — A „szabad gyülekezet“-ről még eddig keveset lehet tudni. A múlt hét előtti héten tartotta első gyűlését, melyen a keresztséget és urvacsoráját elvetették, az újszülötteket a szülék kívánságára azonban megáldják, de meg nem keresztelik. Ünnepeik a Karácson és Husvét, továbbá a vasárnapok. — Lelkészüket tulajdonképen nincs, az csak vallástanító és gyülekezeti elnök. Tag lehet mindenki, a ki 18 évét már betöltötte, és 1 frt tagsági díjat fizet. Szavazatképes minden tag nem- és rangkülönbség nélkül. — Hitczikkeikről még eddig nem szóltak, s nem is akarnak szólni, minthogy szerintök hitczikkek nincsenek. — Hanem a vallástanítás miben áll aztán: én felfogni nem tudom. (Cs.)

— **Montauban,** az itteni hittani fakultás hittanára Monod János a szerkesztőhöz irt levélkében jelezvén, hogy kapta a prezbiteri nagy gyűlésről való magyar jelentést, írja többek közt, „igen szívesen megragad minden alkalmat a mi felmerülhet a végből, hogy vallásos és tudományos érintkezés jöjjön létre a montaubani és debreczeni főtanoda közt.“ Üdvözöljük a derék montaubani fakultást, valamint hittal és tudománnyal ékeskedő tanárait.

— **Albrespy** kitünő műve „Mikép lesznek a népek szabadok?“ (Comment les peuples deviennent libres) második kiadásban jelent meg Párisban 1877, az előbeszédben közölve van Thiers A és Carlyle Tamás ajánlólevele, továbbá Rémusat, Janet, Laveleye méltató sorai. Franciaország nagyobb írói mind sürűbben kezdenek foglalkozni a vallás és épen a protestántizmus kérdésével, elsőrangú kérdései közé tartoznak ezek korunknak. . . fájdalom nálunk magyaroknál a világi írók és államférfiak nem érzik a kérdések roppant fontosságát. Jelen tüzetes munkát is senki — tudtommal — nem tanulmányozza, pedig épen világi férfaink s államtudósaink figyelmét nagyban felhívja.

— **Radstock** lord családjával együtt Oroszországba utazott, hogy ott a háboru által keltett nehézségek daczára is folytassa az evangyéliom terjesztését. Főur és missionárius! ez szép tünemény.

— **München** protestáns lakossága 60,000 lélekre megy ma; 1799-ben még szállást sem akartak adni a müncheniek az első protestánsnak, most már a 2-ik prot. templom szenteltetett.

— **Leverrier** híres francia csillagász, ki nem rég hunyt el, azt vallá, hogy az ég és a tudomány tanulmányozása őt megerősíti azon élő hitben, melyet mint keresztyén birt. (E. Ch.)

K Ü L Ö N F É L É K.

— Kőrösi Sándor debreczeni jogtanártól most jelent meg Vélemény „az amerikai párbajról“ társadalmi tanulmány. A füzet ára 30 kr., kapható ifj Csáthy Károly könyvkereskedésében Debreczenben. Az egyház sem maradhat hideg, tétlen nézője azon társadalmat pusztító betegségek, mi öngyilkosság és párbaj czimen dúl közöttünk.

— IX. Pius római pápa f. é. február 7-én meghalt Rómában. Született 1792-ben, május 13. Sinigagliában a Mastai Ferretti grófi családból, keresztnéve János Mária; 1827-ben lett spaletói érsekké, 1840. bibornokká; XVI. Gergely halála után két napi tartamu konklavében választotta meg pápának s 1846. jul. 16. foglalta el székét. Élete és uralma válságokkal és változásokkal teljes, a pápaság történetében forduló pontot, korszakot képezend. Béke az elköltözött agg pásztornak!

— Téli Ujság 7. és 8. száma megjelent Makón. Egyes szám ára 2 kr. megjelenik minden szerdán. Vallásos irányu lap a magyar nép számára, szerkeszti Csécsi Miklós ref. lelkész. — Vajjon a legközelebbi szomszéd egyházakban nem tétetett-e intézkedés e lapnak köztéren árulására főleg heti vásárok alkalmával?

— Gondolat, a pozsonyi theologiai önképzőkör könyvmatu havi közlönye, a 4-ik szám (1877. december) megjelent, Krupecz István, Masznyik Endre, Kallat Károlytól nagyobb cikkek hoz. Az evangélikus lelkész urak többen anyagilag pártolják e lapot, szép bátorítás! ösztönözze ez a szerkesztőt (Masznyik Endre) és munkatársait kitartásra.

— Illyés Bálint egyházi beszédei sajtó alatt vannak, Debreczenben ifj. Csáthy Károly könyvkiadónál fognak megjelenni.

— Egy ref. kollégium kebeléből sürgetés küldetett be, hogy küszöböltessenek ki az irott studiumok, ne legyen kényszerítve a theologus ifju másolással tölteni az időt, theologiai tankönyvek előállítására zsinati megegyezés után országos pályázatot javal. Czikkiró azon reménye, hogy minden theologus megveendő a nyomtatott könyvet, az élet által eddigelé igazolva nincs, a tanárok nyomtatott könyvei, tudunk biztos példákat, nem kelnek, az ifjak egymás könyvét használják. Könyvtárszerzés, oh, ezzel kevés theologus törődik.

T Á R C Z A.

Neville Ernő a keresztyénségről.

III.

Az emberi szenvedések.

Ha az igazság tárgya az észnek, a szív pedig keresi az örömet: a jólét óhaja is leronthatatlan; minek jele az, hogy az embert a remény még bánatában sem hagyja el. Maga Pascal is úgy nyilatkozik, hogy ez rugója minden emberi cselekménynek.

Ekkép alkottatva kilép az ember az élet küzdterére, hol reá változékony napok varakoznak; — ha csak a bölcsőtől a sírig lefolyó időre tekintünk: a borult napok a legszámosabbak. Ebből ered az ember szomorúsága és kétségbeesése.

Mindezen megtört sziveknek szükségök van azon vigasztalásra, mely a Krisztus legnagyobb művét képezi. — A Krisztus ellenségei állították, hogy a régiek több örömet élveztek s vidámak voltak mindaddig, mignem a zsidók és a keresztyének beoltották az emberekbe a szomorúságot azáltal, hogy az életet sötét színekkel festették előttök, — s minden pillanatban a „Megfeszítettet“ utánzását ajánlgatták nekik.

Igen könnyű dolog lenne bizonyítani ez állítás lenge-ségét, — ha beszélni akarnánk Indiáról. — Ami Rómát és Görögországot illeti: e tartományok szent Pál, Jób és bölcs Salamon búskomor beszédjeikkel szembe, ajánlgatják Homér iratait, — ki az életből fájdalom idejét csinálta; ajánlgatják Teogonis művét, ki fájlatja, hogy született; ajánlgatják Mimmerme-ét is, aki feljebb becsüli a halált, a születésnél; sőt ajánlgatják Ciceró műveit is, aki előtt nincs semmi óhajandóbb dolog, mint a születés után le g o t t meghalni. Ebből látható, hogy a római és görög litteratura, vagy bölcselet alapvonása igen szomorú. Ezekhez még bizonyítványul azon tényt is hozzájuk lehet csatolni: hogy Rómában voltak nyilvános felhatalmazott vigasztalók, kik a vigasztalásból jövedelmes mesterséget csináltak, s rendelkezésükre számos könyvek állottak.

Pascal megállapítván a jólét egyetemes vizsgálatát: ezt teszi hozzá, senki a jólét óhajtott céljához el nem érhet — hit nélkül. Ezen nyilvánításnak Voltaire azon igen különös tényt állítja ellenébe, hogy az ő korabeli párisiaknak sikerül, hogy mindnyájan élvezzenek. De Voltaire ezen állítása mily értéktelen s alap nélküli volt: bizonyította a guillotine, mely kevés idő multával Párisban fel lön állítva, a csekély vétket iszonyatos bűnnel torolván meg. Voltaire különben azt is mondja: hogy a világ tele van szerencsétlenekkel, kik beszélnek a jólétről: eszerint ő is szent Pál és Pascal véleményén van.

Attól fogva az ipar nagyot haladott s szaporította az életkönnyebbités eszközeit, s bizonyos fájdalmakat kevesebbitett is: de nem lehet állítani, hogy mindemellett is elégedettebbek lennének az emberek, mint azelőtt valának. E világban egy általános panasz hallatszik, melynek főtárgya: a fájdalmak vagy életbajok, az élet örömeinek elégedetlensége, — és a halál.

Nemcsak azok betegek, kiket az egész világ ösmer és szán; sokan látatlanban, titokban szenvednek. A szivek vérzenek, mert vágyaik megtörttek s szeretetökben csalódtak; a legjogosultabb s legnemesebb szándékaikban is hajótörést szenvednek. Mindezen fájdalmakhoz kell számítani azokat is, melyeket csak azok ösmernek, kik a családokkal benső viszonyban élnek. — De:

A legirigyletebb örömök is véget érnek; mert elveszítik idővel ingeröket. A legvalódibb örömeiket pedig megsemmisíti a halál, — mely Damocles kardjaként függ minden élő fölött.

Mit tegyen az ember ezen panaszokkal szembe?

A régi időben Epicurus tanulmányozta a test örömeit, s úgy találta, hogy az örömök feltételeztetnek a mérséklet s gyakran a nélkülözés által. A végcél, melyet Epicurus magának kitűzött, abban állott: hogy a lelket a testi élet csendes élvezetére juttassa el. Minek fő kelléke: a csendesség — s minden foglalkozástól való tartózkodás. Ha nem sikerül az embernek érvényesíteni e célt: nincs más hátra, mint öngyilkossá lenni... s vége mindennek!

Ugyanazon időtájban Zeno tapasztalván, hogy a test örö-

mei nem mindenkor hozzáférhetők, hanem ha az ember indultainak ura: azon kell tehát igyekezni, hogy a vágyakat legyőzhessük. Zenó tanítványa Marcus Aurelius azt mondta: hogy az az ember, ki elvesztett gyermekét keresi — esztelen. — Epictetus pedig egy kedves lény elvesztése fölötti vigasztalás dolgában nem tudott feljebb emelkedni, mint: az ember halandó természete, fogalma, vagy meggondolásáig. Seneca az öngyilkosság elméletét írta meg, s ugyanez elvet erősen védette is irataiban.

Az Epicurus követőinek tudománya belértékét illetően, nem egyezik meg a Stoicusokéval: de abban az egyben mégis összetalálkoznak, hogy a jólétről fogalmoknak alapja, az önösség vagy önzés volt.

Pythagoras és Plátó ezeket túlhaladták, úgy tekintvén az életet, mint olyan állomást, melyet nem szabad elhagyni: de ezen emelkedett eszmék az ókor vége felé hanyatlásnak indultak; minélfogva Stoicusok és Epicurus követői voltak azok, kikhez szent Pálnak Athenbe érkezésekor beszélnie kelle.

Szent Pál, kinek élete viszontagságokkal teljes vala, magával vitte Krisztus vigasztalását, — mely rá jótékony hatással volt. E Krisztusi vigasztalás azon egyetlen gondolathoz fűződik, hogy a világegyetem okfeje maga a jószág; mit a biblia így fejez ki: Isten a szeretet! S ime ez a legkielegetőbb válasz azoknak, kik ohajtják a jobblétet. Ámde e világi élet nem egyéb mint csak átmenetel; s ha itt találkozunk bajokkal, fájdalmakkal: ezeknek gyógyszerök nem a halál, — hanem az örökélet, mely következni fog.

A vigasztaló Krisztus műve két dolgot eredményez: t. i. enyhíti a fájdalmakat, szenvedéseket, s javítja a társadalmi életet; mint erre példákat látunk majd a következő értekezések alkalmával.

Ami örömeink elégtelenek; mert azt követeljük tőlök, mit azok nekünk nem adhatnak. De ha birunk élőhittel, mely a jövőt jelenné varázsolja, a láthatatlant láthatóvá teszi: az igazi, valódi életet felfogtuk — elértük; minek hatása folytán a földi örömeik újra virulnak és visszanyerik becsüket. Ez állapotot azon gyermek helyzetéhez lehet hasonlítani, kít a honvágy még egy pmpás országban meglep; holott saját hazája zord kietlen; minélfogva nem érezi, rá nem hat annak szépsége. De, ha megtudja, hogy oda visszamegy: ismét urává lesz maga-magának — s szemeit bámulatra nyitja meg.

Krisztus azt tanítja, hogy nekünk a szenvedéseket nemcsak el kell fogadnunk, hanem még szeretnünk is kell; mivel ő maga is elhordozta azokat, — s mert örömeink telik azoknak utánzásában, kiket szeretünk.

Krisztus láthatóvá tette az életet és a halbatatlanságot tudománya és föltámadása ténye által. Ámbátor a bölcsészek e tény valóságát kétlik: tény az, hogy ezen tény elhívására alapult az anyaszentegyház; e hit minden századokon keresztül vigasztalására szolgált az emberi léleknek. A sirontúli élet hite nem egyedárúk a keresztyéneknek; mert e hit már az őskorban is Socrates idejétől fogva folyton enyhítette a lélek fájdalmait: de mégis leginkább Krisztus az, kinek művéhez e hit leginkább csatolva van. Midőn valamely sír felett minden jövő felőli hit-től üres beszédeket hallunk: az ilyen beszédnek eredménye minket hidegen — és gyászban hagy. A valódi vigasztalást csak azoknál lehet feltalálni, kik a holtakról beszélve viszhan-

goztatják: „nem vesztek el, hanem csak előttünk mentek el!” — Azon békelak, melybe ők eljutottak, a szentség lakhelye: de vajjon méltók vagyunk-e mi erre?.. e kérdésre a közelebbi felolvasás felelend meg.

Közli: Soltra Alajos.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

Nagybecsű vallásos olvasmányok

König R. lelkésznél Budapesten (Váci-ut 34. sz.)

kaphatók:

1. **Bibliai kézikönyv**, kalaúzúl a szentírás tanulmányozásához. Készítette Dr. Angus József, az „ázsiai királyi társaság“ tagja. Lelkészek és theológiát tanulók számára. Magyar fordításban 46 iv, diszes földabroszszal. Vászomban kötve 3 frt 80 kr.
2. **Bibliai földrajz** (képekkel). Palesztina földabroszszal. 23 1/4 iv 70 kr.
finom kötésben 90 kr.
3. **Bibliai régiségek** (képekkel). Palesztina földabroszszal. 23 iv 70 kr.
finom kötésben 90 kr.
4. **Hajnalpir**, első vallásos oktatás kis gyermekek számára (képekkel), egész vászonban 70 kr.
5. **Napfelkölte**. 39 ó-testamentomi történet jó gyermekek számára, egész vászonban 70 kr.

 Megrendelésre utánvétellel is megküdhetnek postán.

6-5

1 2

Ép most jelent meg:

GYAKORLATI LELEKÉSZET.

Szerkesztő s kiadótulajdonos Vasadi Balogh Lajos, gyúró-kuldói ref. lelkész. Szerkesztőtárs Öreg János, bölcsészettanár N.-Kőrösön.

Harmadik füzet. **Alkalmi egyházi beszédek.** Ára 1 frt 60 kr. — Egyedül a szerkesztőségénél kapható megrendelés útján. Gyúró, u. p. Mártonvásár. — A kik a Gyakorlati lelkészlet I. II. III. füzetét egyszerre rendelik meg 3 frtért külön kapják, külön a 3 füzet 3 frt 90 kr.

A 3-ik füzet munkatársai: Pap Gábor szuperintendens. Dr. Heiszler József ref. lelkész. Czelder Márton reform. lelkész. Fábíán Mihály barkedényi ref. lelkész. Kis Áron főesperes. Kiss Kélmán tanár, Dömötör Bertalan lelkész, Madarász Imre lelkész, Silling Károly lelkész, Tatay Imre lelkész, stb. urak.